

The results of the performed search convincingly prove that the formation of graphic knowledge, skills and abilities on the realization and interpretation of working sketches is to be more effective if the process is held using specific exercises which are of the appropriate methodological explanation.

Key words: *graphic training of would-be technologies teachers; working sketches; project and technological activity; specific exercises; the choice of the number of images; technological, constructive, operational requirements for a graphic document.*

DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-npu-153.2022.04>

УДК 378.091.3:656.61-057.212

Житомирська Т. М., Слабко В. М.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ТЕХНІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ МОРСЬКОЇ ГАЛУЗІ

У статті розглянуто педагогічні умови формування технічної культури здобувачів освіти: забезпечення формування мотивації майбутніх менеджерів морської галузі до здійснення майбутньої професійної діяльності на основі використання сучасних технічних засобів та технологій їх використання; активізація здобувачів освіти у засвоєнні знань, умінь і навичок та розвитку особистісних якостей, важливих для професійної діяльності менеджерів морської галузі через використання інтерактивних технологій навчання та сучасних засобів навчання; використання інноваційних технологій у процесі формування технічної компетентності майбутніх спеціалістів, відповідних сучасним можливостям науково-технічного прогресу; створення інформаційно-освітнього середовища та сучасного навчально-методичного забезпечення; формування рефлексивного мислення.

В експериментальній роботі реалізовувалася методика формування технічної культури здобувачів освіти, виділялися критерії оцінки рівня сформованості технічної культури майбутніх менеджерів морської галузі. Діагностика проводилася з урахуванням наступних показників, які є складовими елементами технічної культури: сформованість технологічних знань; проектно-графічні знання та вміння; дотримання культури праці; практичні вміння та навички; продукт діяльності. Результати підтвердили ефективність розроблених педагогічних умов та методики їх реалізації.

При написанні цієї статті були застосовані різні методи наукового дослідження, зокрема : пошук та аналіз, вивчення та обробка наукової інформації в психолого-педагогічній теорії та практиці з цієї теми, збір статистичних даних, аналіз статистичних даних. Основним очікуваним наслідком публікації цієї статті є можливість впровадження представлених педагогічних умов в освітньому процесі закладів вищої освіти, для найбільш ефективного формування технічної культури здобувачів освіти, що впливає на загальнокультурний, інтелектуальний розвиток особистості загалом.

Ключові слова: *педагогічні умови формування технічної культури; формування технічної культури; творча діяльність; творчий проект; комп'ютерне проектування; освітній процес; технологічні знання.*

Пандемія вплинула на всі сфери життя людини. В таких складних умовах важливо забезпечувати ефективну організацію освітнього процесу з метою підготовки фахівців, які зможуть реалізуватися у професійній діяльності, водночас підтримуючи економіку держави. Успішне виконання завдань, що

постають перед системою професійної освіти, залежить від багатьох факторів і має забезпечити формування таких найважливіших складових частин соціально-професійної якості сучасного фахівця, як професійна компетентність та професійна готовність до майбутньої фахової діяльності.

Принципово нова соціально-економічна та політична ситуація неминуче сприятиме процесам глобалізації та розвитку нових форм міжнародного співробітництва, у яких все більшого значення набуватимуть формування професійних та особистісних якостей майбутніх менеджерів, що забезпечують успішність їхньої професійної діяльності.

Праця менеджерів у галузі морського та річкового транспорту вважається специфічною за внутрішніми і зовнішніми умовами її організації та практичного здійснення. Це пов'язано з особливостями виробничої, економічної та комерційної діяльності, яка ведеться у складних умовах мореплавання і річкового судноплавства. Умови, в яких доводиться реалізовувати ці завдання, характеризуються великою різноманітністю і складністю, що визначає вимоги до якості підготовки майбутніх менеджерів у галузі морського та річкового транспорту.

Ця ситуація обумовлює необхідність переосмислення освітніх цілей підготовки морських менеджерів вищої школи, змін у змісті професійної освіти відповідно до вимог ринку праці та реальної практики професійної діяльності управління. Підготовка фахівців, здатних вирішувати практичні проблеми та складні спеціалізовані завдання у сфері управління організаціями та їхніми підрозділами, зокрема у морській галузі, на засадах оволодіння системою компетентностей у межах професійної діяльності, набуває нового змісту і вимагає пошуку нових і вдосконалення наявних шляхів і методів розвитку їхньої компетентності.

Морська галузь потребує нового (за людськими та професійними якостями, за стилем управління та поведінки) типу керівника, зростають вимоги до його професіоналізму. Зі зростанням цих вимог сьогодні гостро постала проблема затребуваності різних моделей організаційно-педагогічного менеджменту, які здатні надати у розпорядження здобувачів освіти оптимальну сукупність знань, умінь, навичок у будь-якому вигляді професійної діяльності, швидко та результативно виконати покладені на них завдання.

Є чимало суперечностей між зростаючими вимогами до професійних та особистісних якостей менеджера морської галузі та недостатнім рівнем його теоретичних і практичних знань та умінь, особливо в питаннях технологізації діяльності, цифровізації управлінських процесів, ефективності прийняття управлінських рішень та здатності швидко налагоджувати комунікаційні мережі тощо.

Сьогодні критеріями оцінювання якості підготовки майбутнього менеджера стали такі, як: уміння мислити стратегічно, здатність швидко приймати правильні управлінські рішення, налагоджувати ефективну мережу комунікацій між усіма учасниками господарської діяльності, глибокі теоретичні знання в галузі маркетингу, менеджменту, технологій, комунікацій та вміння реалізовувати ці знання практично.

Останніми роками питання підготовки у вищих технічних освітніх закладах у своїх наукових працях висвітлювали В. Андрущенко, В. Биков, І. Бех, І. Богданов, Н. Брюханова, Є. Воробйова, І. Гавриш, С. Гончаренко, Л. Гризун, І. Зязюн, О. Коваленко, В. Кремень, В. Кудін, О. Кульчицька, М. Лазарєв, В. Луговий, В. Михайличенко, В. Олійник, Ю. Панфілов, І. Підласий, О. Пономарьов, Г. Попова, І. Прокопенко, В. Радкевич, С. Резнік, В. Рибалка, О. Романовський, А. Суцценко, Л. Товажнянський, Л. Штефан та інші.

Теоретичні підходи до вирішення завдань, пов'язаних із формуванням професійної культури майбутнього менеджера позначено у дослідженнях О. Виханського, А. Наумова, А. Файоль та інших вчених. Особливості формування професійної компетентності майбутніх фахівців розкрито у працях С. Бегідової, А. Зейєра, О. Зуброва, Г. Єльнікової, О. Олійника, П. Лузана, А. Маркової, Н. Ничкало та інших.

У наукових розвідках В. Смелікової досліджується підготовка майбутніх судноводіїв засобами кейс-технологій; у роботах Н. Черненко розкрито проблему формування педагогічних умов реалізації андрагогічного підходу в професійній підготовці робітників морського транспорту; формування професійно значимих ціннісних орієнтацій курсантів для роботи в екстремальних ситуаціях досліджено у працях Т. Четверикової; формування соціокультурної компетенції майбутніх судноводіїв у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін відображають праці О. Фролової.

Менеджменту ризиків морських перевезень присвятили дослідження Т. Войченко, О. Дягілева, М. Кіпар, Д. Круглий, В. Ліганенко, П. Носов, В. Осипчук, В. Пономарьова, Т. Санжієва, О. Фаустова та інші.

Незважаючи на велику кількість праць із підготовки менеджерів морської галузі, питання виокремлення педагогічних умов формування технічної культури майбутніх менеджерів морської галузі висвітлено недостатньо.

Мета – дослідити процес професійної підготовки майбутніх менеджерів морської галузі, визначити та обґрунтувати організаційно-педагогічні умови формування їхньої технічної культури.

Розглянемо низку понять, які є ключовими для нашого дослідження. Менеджмент як сфера практичної діяльності та процесу ухвалення управлінських рішень є сукупністю процедур, що складають загальну технологічну схему управління соціальними системами. Для глибшого розуміння менеджменту як сфери професійної діяльності доцільно мати уявлення про такі методологічні аспекти цього соціального явища, як: завдання, мета, об'єкт (підсистема, якою управляють) і суб'єкт (підсистема, що управляє), ресурс, галузь застосування, сфера, концепція тощо [1].

Менеджер – професійний управлінець, який здатний проявити себе у будь-якій установчій структурі організації та у будь-якій галузі її діяльності. Це зумовлено його професійною вузівською підготовкою, метою та змістом освітніх програм. Пріоритетом в управлінській культурі користуються знання, пов'язані з розумінням людини, її поведінкою у соціальних організаціях. У зв'язку з цим значна увага повинна приділятися навчанню керуючого

персоналу в різноманітних спеціальних установах, оскільки належним чином навчені й талановиті управлінці є основою успіху в організації. Управлінці повинні володіти здібностями та знаннями в галузі організації кадрових ресурсів, прийнятті стратегічних рішень, бути схильними до інновацій, діяти відповідно до принципів організаційної, технічної та управлінської культури.

Майбутньому менеджерів морської галузі необхідні знання у сфері економіки та управління підприємствами морської галузі, у проблемах господарської діяльності, правових питаннях, знання техніки транспорту та транспортної технології, володіння обчислювальною технікою та іноземними мовами, вміння організовувати виробничі процеси та створювати сприятливу творчу обстановку в колективах підприємств та організацій морського транспорту. З метою вдосконалення системи підготовки менеджерів морської галузі та її адаптації до міжнародних вимог в освітньому процесі необхідно використовувати не лише нормативні положення, які застосовуються у європейських країнах, а й створювати інтегровані програми, спрямовані на формування професійних якостей майбутнього спеціаліста.

Вивчення структур діяльності менеджерів морської галузі – найбільш важливе питання для цього дослідження щодо взаємозв'язку, взаємодії, взаємозбагачення функцій використовуваних сфер професійної діяльності менеджерів морської галузі [2]. Знання цих функцій визначає широту професійної діяльності, сприяє систематизації складу, змісту інтегрованої професійної діяльності, вираженої в об'єктах та процесах діяльнісного змісту, а також у діях осмислення досліджуваної діяльності.

На етапі розвитку вищої освіти основна увага приділяється формуванню компетентності майбутніх випускників. Розвиток компетентності особистості в освітньому процесі у ЗВО здійснюється за наявності певних психолого-педагогічних умов. Для обґрунтування організаційно-педагогічних умов, які сприятимуть формуванню навичок технічної культури, необхідно уточнити, що саме ми розуміємо під терміном “умова”.

Словник іншомовних слів визначає поняття “умова” як категорію, що характеризує відношення предмета до явищ, що його оточують, без яких існувати він не може; як необхідну обставину, що уможливорює здійснення, утворення чогось або сприяє чомусь [3]. У “Великому тлумачному словнику української мови” показано, що термін “умова” має такі значення, як: 1) особливість, характеристика реальної дійсності, через яку стає можливим певний результат; 2) сукупність об'єктивних даних чи положень, що лежать в основі певних явищ; 3) загальноприйняті правила у певній сфері життя, діяльності, які здатні забезпечити ефективний процес [4, с. 694].

Погоджуючись із Є. М. Хриковим, який спирається на праці Н. М. Боритко, зазначимо, що педагогічні умови – це зовнішні обставини, що істотно впливають на перебіг організаційно-педагогічного процесу, тією чи іншою мірою свідомого сконструйованого педагогом, що передбачає досягнення певного результату [5].

Отже, етимологія поняття “умова” дає можливість тлумачити його, з одного боку, як обставину, від якої що-небудь залежить, з другого – як

обставини, у яких щось здійснюється [6]. З позицій філософії цей термін відображає ставлення предмета до навколишніх явищ, процесів. Предмет постає як щось обумовлене, а умови – як зовнішнє щодо предмета різноманіття об'єктивної дійсності. Якщо причина безпосередньо породжує те чи інше явище або процес, то умова становить те середовище, в якому останні виникають, існують та розвиваються. Середовище може бути описано в термінах конкретної сфери життєдіяльності, її можна цілеспрямовано конструювати [5]. Отже, педагогічні умови є якісною характеристикою основних факторів, процесів і явищ освітнього середовища, що відображають основні вимоги до організації діяльності, сукупність об'єктивних можливостей, обставин організаційно-педагогічного процесу, що цілеспрямовано створюються і реалізуються в освітньому середовищі, забезпечують вирішення поставленого педагогічного завдання [7], комплекс заходів, який сприяє підвищенню ефективності цього процесу. Мета, з якою створюються педагогічні умови, сутнісні характеристики запланованого результату, особливості середовища, в якому здійснюється процес досягнення мети, у свою чергу, визначають вибір адекватних психолого-педагогічних умов.

В освіті поняття “психолого-педагогічні умови” тісно пов'язане з поняттям “організаційно-педагогічний процес”, оскільки умови виявляються саме в організаційно-педагогічному процесі та створюються з метою його оптимізації. Безпосередньо організаційно-педагогічний процес – це функціональна характеристика педагогічної системи, провідний фактор її особистісно-розвивального потенціалу. Елементами організаційно-педагогічної системи є: цілі та завдання; суб'єкт (викладач) та об'єкт-суб'єкт (здобувач), їхня взаємодія; умови та принципи побудови роботи; зміст та організаційні форми; засоби, способи та методи; контроль та корекція; результати та їхнє оцінювання. Позитивний вплив організаційно-педагогічного процесу визначається сукупністю впливу занять, їхнього змісту, методики, стилю викладання, особистості викладачів [8].

Аналіз досліджень, присвячених виявленню психолого-педагогічних умов, що сприяють вирішенню тих чи інших освітніх завдань, дає можливість виділити у них три основні групи, а саме :

– інформаційні (зміст освіти: когнітивна основа організаційно-педагогічного процесу);

– технологічні (форми, засоби, методи, прийоми, етапи, способи організації освітньої діяльності: процесуально-методична основа педагогічного процесу);

– особистісні (поведінка, діяльність, спілкування, особисті якості суб'єктів освітнього процесу: психологічна основа освітнього процесу) [9].

Отже, під психолого-педагогічними умовами розуміється певна організація освітнього процесу в сукупності педагогічних засобів, методів та форм його організації, конкретних способів педагогічної взаємодії, інформаційного змісту освіти, особливостей психологічного мікроклімату, що забезпечує можливість цілеспрямованого педагогічного впливу на студентів.

Досліджуючи питання професійної підготовки і компетентності фахівців у

галузі морського та річкового транспорту, І. Сорокотяга приходять до висновку, що вони тісно пов'язані з економікою, з суспільством у цілому, із споживачами транспортно-експлуатаційних послуг, із сучасними інформаційними технологіями. Сфера морського та річкового транспорту пов'язана з мобільністю її учасників, з необхідністю розуміння складних механізмів людських відносин, з високим рівнем знань та умінь у сфері менеджменту, маркетингу, професійного обладнання як найважливішого сектора економіки [10]. Той самий автор стверджує, що важливою складовою частиною освітнього процесу є створення відповідних організаційно-педагогічних умов.

О. Потапчук у своєму науковому доробку вказує на те, що організаційно-педагогічні умови є різновидом педагогічних умов, які залежать від особливостей організації освітнього процесу [11]. На думку Г. Демидової, організаційні умови виступають зовнішніми обставинами для реалізації педагогічних умов, а організаційно-педагогічні умови – це сукупність зовнішніх обставин реалізації функцій управління і внутрішніх особливостей освітньої діяльності, що забезпечують збереження цілісності, повноти освітнього процесу, його цілеспрямованості та ефективності [12]. О. Єжова у своїх наукових працях зазначає, що організаційно-педагогічні умови – це сукупність взаємопов'язаних обставин, які забезпечуються на управлінському рівні для досягнення запланованої мети й стосуються управління педагогами та їхньою професійною діяльністю, а також здобувачами освіти та їхньою діяльністю. Організаційно-педагогічні умови можуть стосуватися ресурсів, науково-методичного забезпечення та моніторингу здійснюваного педагогічного процесу [13]. На думку Б. Чижевського, організаційно-педагогічні умови відображають функціональну залежність суттєвих компонентів педагогічного явища від комплексу об'єктів (речей, їхніх станів, процесів, взаємодій) у різних проявах [14].

Спираючись на дослідження А. Литвина [15, с. 21], вітчизняні дослідниці Ю. Гвоздецька та І. Філімонова [16] роблять узагальнення щодо організаційно-педагогічних умов:

– педагогічні умови є складовим елементом освітньої системи, цілісного педагогічного процесу, який опосередковується активністю всіх його учасників;

– вони відображають сукупність можливостей освітнього середовища (зміст, методи, прийоми і форми навчання та виховання, програмно-методичне забезпечення освітнього процесу) та матеріально-просторового середовища (навчальне та технічне обладнання тощо), що впливають на діяльність освітньої системи;

– у структурі педагогічної умови є як внутрішні елементи, які впливають на розвиток особистісної сфери суб'єктів освітнього процесу, так і зовнішні обставини освітнього процесу;

– належне обґрунтування організаційно-педагогічних умов забезпечує ефективне функціонування та стійкий розвиток педагогічної системи, гарантує неперервність, підвищує якість та ефективність освітнього процесу.

Погоджуючись із Ю. Гвоздецькою та І. Філімоною, виходячи із наведеного вище, доповнимо це узагальнення такими твердженнями :

– педагогічні умови не є сталими, а можуть змінюватись разом із потребами та завданнями освітнього процесу, відповідно до зовнішніх обставин та впливів;

– ефективність організаційно-педагогічних умов залежить від їхнього усвідомлення учасниками педагогічного процесу (адміністрацією освітнього закладу, педагогами, здобувачами освіти), а отже цілеспрямованого відбору, проєктування процесу навчання з використанням форм, методів, прийомів, технологій для досягнення поставленої мети, у нашому випадку – формуванню технічної культури майбутніх менеджерів морської галузі.

Отже, організаційно-педагогічні умови розглядатимемо як сукупність об'єктивних можливостей змісту, методів, організаційних форм і матеріальних можливостей педагогічного процесу, що забезпечує успішне досягнення поставленої мети [16]. Вони мають бути взаємопов'язаними і взаємозумовленими та сприяти підвищенню ефективності навчання майбутніх менеджерів морської галузі. Інтерес, насамперед, представляють умови, що визначають можливість та успішність розвитку технічної компетентності особистості як складової технічної культури, а також використання компетентнісного підходу до професійної підготовки здобувачів освіти.

Сутність компетентнісного підходу полягає у формуванні деякої, наперед визначеної, комбінації особистісних характеристик здобувача освіти (вони відносяться до знань та їхнього застосування, вмінь, навичок, здібностей, цінностей і особистих якостей), дають можливість забезпечити його конкурентоспроможність на ринку праці. Важливим аспектом цього процесу є вдосконалення відповідних навчальних планів і програм з урахуванням організаційно-педагогічних умов, які є актуальними на сучасному етапі розвитку суспільства. Компетентнісний підхід може виступати способом досягнення нової якості освіти. Він не зменшує традиційного значення набутих у процесі навчання знань, умінь і навичок, а навпаки – відкриває перспективи підвищення якості підготовки майбутніх менеджерів морської галузі на основі ідеї самоцінності особистості та системно орієнтованих підходів шляхом реалізації організаційно-педагогічних умов і технологічної модернізації освітнього процесу.

З позиції компетентнісного підходу формування професійної компетентності є цілеспрямованим і здійснюється виключно за рахунок методичних і педагогічних підходів, а не за рахунок “викладання” на предметно-споживчому рівні. Для цього передбачається необхідність відповідної організації освітнього процесу, а саме:

1. Зміна ролі викладача: від трансляції знань та способів діяльності до проєктування індивідуального особистісного розвитку кожного студента.

2. Впровадження інноваційних методів стимулювання освітньої діяльності за допомогою дії, обміну досвідом, вивчення досвіду, постановки та творчого вирішення проблем.

3. Застосування методів навчання, що сприяють формуванню всіх

складових професійної компетентності здобувачів освіти залежно від своїх схильностей. Основними методами є: творчо-проблемний метод, ігрові методи, дослідження рольових моделей, соціальна взаємодія, презентація ідей, метод проєктів тощо. При цьому метод проєктів розглядається тут як основний дидактичний засіб.

4. Орієнтація студентів на нескінченну різноманітність професійних та життєвих ситуацій, забезпечення міцного взаємозв'язку освітніх цілей із ситуаціями застосованості на ринку праці.

5. Застосування альтернативних оцінювальних процедур, адекватних особливостям досвіду, що набуваються студентами – набір компетентностей із врахуванням індивідуальних особливостей розвитку [17].

З огляду на наше бачення сутності компетентності студентів як системної сукупності загальносоціальних та професійних характеристик, можна сказати, що компетентнісний підхід до освіти повинен сприяти оптимізації освоєння та виконання здобувачами освіти різноманітних соціальних та професійних ролей, забезпечувати здатність до реалізації різноманітних соціальних та професійних рольових функцій, орієнтуючись на розуміння сучасних технологій. Це передбачає орієнтацію компетентнісного підходу на оволодіння майбутніми менеджерами морської галузі контекстною інформацією та творчими способами її використання, на їхню орієнтацію у різноманітні ситуації соціальної та професійної дійсності, розвиток умінь адекватно діяти у мінливих обставинах, здатності використовувати сучасну техніку та орієнтуватись у відповідних технологіях.

Ще один із факторів, який потребує врахування, – це безпосередньо технологічна культура, під якою ми розумітимемо інтегративну властивість особистості, що синтезує когнітивний, емоційно-ціннісний, технологічний та рефлексивний компоненти, які забезпечують менеджеру морської галузі ефективне володіння технікою і технологіями.

Для високого рівня сформованості технічної компетентності майбутніх менеджерів морської галузі потрібно забезпечувати певні організаційно-педагогічні умови в освітньому середовищі фахівців, а саме :

1) забезпечення формування мотивації майбутніх менеджерів морської галузі до здійснення майбутньої професійної діяльності на основі використання сучасних технічних засобів та технологій їхнього використання;

2) активізація здобувачів освіти у засвоєнні знань, умінь і навичок та розвитку особистісних якостей, важливих для професійної діяльності менеджерів морської галузі через використання інтерактивних технологій навчання та сучасних освітніх засобів;

3) використання інноваційних технологій у процесі формування технологічної компетентності майбутніх спеціалістів, відповідних сучасним можливостям науково-технічного прогресу;

4) створення професійно орієнтованого інформаційно-освітнього середовища та сучасного навчально-методичного забезпечення;

5) формування рефлексивного мислення.

Ці організаційно-педагогічні умови не вичерпують загальний список умов, що сприятимуть розвитку технічної культури. До нього можна також віднести проектування змісту дисциплін циклу фахової підготовки; формування особистісних та професійних якостей особистості майбутнього фахівця; оволодіння практичним досвідом здійснення майбутньої професійної діяльності; гейміфікацію освітнього процесу; використання проєктного методу тощо. Проте, наведені п'ять умов ми вважаємо найбільш суттєвими для формування саме технічної культури менеджера морської галузі.

Отже, аналіз наукових здобутків, проведений у процесі дослідження, дає можливість констатувати той факт, що для ефективного формування та розвитку технічної культури майбутніх менеджерів морської галузі в освітньому процесі необхідно цілеспрямовано створювати визначені нами педагогічні умови.

Отже, ми дійшли висновку, що для ефективного формування технічної компетентності майбутніх менеджерів морської галузі необхідно забезпечити в освітньому процесі дотримання тісно пов'язаних між собою психолого-педагогічних та організаційно-педагогічних умов. Під такими умовами ми розуміємо необхідність цілеспрямованої мотивації щодо використання сучасних технологій; активізацію діяльності менеджерів морської галузі через використання інтерактивних технологій навчання та сучасних засобів навчання; використання інноваційних технологій, відповідних сучасним можливостям науково-технічного прогресу; створення професійно орієнтованого інформаційно-освітнього середовища та сучасного навчально-методичного забезпечення; формування рефлексивного мислення.

Перспективами подальших досліджень розглядатимуться питання формування та розвитку технічної компетентності майбутніх менеджерів морської галузі з урахуванням виокремлених організаційно-педагогічних умов.

Використана література:

1. Гуралюк А. Г. Інформаційний менеджмент та його місце у підготовці керівника навчального закладу в системі післядипломної педагогічної освіти. *Теорія та методика управління освітою: електронне наукове фахове видання*. Випуск 6 (2011). URL: http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/metod_upr_osvit/v_6/8.pdf.
2. Моделювання компетентнісної професійної освіти в контексті євроінтеграції : монографія / кол. авт. ; за заг. ред. проф. Н. П. Волкової. Дніпро : Університет імені Альфреда Нобеля, 2021. 356 с.
3. Словник-довідник з професійної педагогіки / ред.-упоряд. А. В. Семенова. Одеса : Пальміра, 2006. 272 с.
4. Великий тлумачний словник української мови / упоряд. Т. В. Ковальова. Харків : Фоліо, 2005. 767 с.
5. Хриков Є. М. Педагогічні умови в структурі наукового знання. *Шлях освіти*. 2011. № 2. С. 11-15.
6. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ : ВТФ Перун, 2003. 1440 с.
7. Грицак Н. Р. Поняття “педагогічні умови” в сучасних педагогічних студіях. м. Ужгород, 15-16 лютого 2019 р. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/conf/ped/34feb2019/4.pdf>.
8. Гладуш В. А., Лисенко Г. І. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія. Навч. посіб. Д., 2014. 416 с. URL: <http://distance.dnu.dp.ua/ukr/nmmateriali/documents/pedagogikavsh.pdf>

9. Шмоніна Т. А., Глухов І. Г. Сучасні підходи до розуміння поняття “педагогічні умови”. Збірник наукових праць. *Педагогічні науки*. Вип. 59. Херсон: ХДУ, 2011. С. 65-68. URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/377/1/3852-11305-1-SM.pdf>
10. Сорокоцяга І. Організаційно-педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх менеджерів у галузі морського та річкового транспорту. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2021. № 3 (107).
11. Потапчук О. Організаційно-педагогічні умови формування готовності майбутніх інженерів-педагогів до професійної діяльності з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Серія “Педагогіка, соціальна робота”. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. 2015. Вип. 37. С. 141-143. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuped_2015_37_46
12. Демидова Г. А. Організаційно-педагогічні умови формування лідерського потенціалу менеджера соціально-трудової сфери в рефлексивній середовищі додаткової професійної освіти. *Педагогічні та психологічні науки: актуальні питання: матеріали Міжнародної заочної науково-практичної конференції*. Ч. І. (31 жовтня 2012 року). 2012. 200 с.
13. Єжова О. Сутність організаційно-педагогічних умов педагогічного процесу. *Психолого-педагогічні науки*. 2014. № 3. URL: <https://core.ac.uk/downloadpdf/32308608.pdf>
14. Чижевський Б. Г. Організаційно-педагогічні умови становлення ліцеїв в Україні: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01; Інститут педагогіки АПН України, 1996. 249 с.
15. Литвин А. В. Методологічні засади поняття “педагогічні умови”: на допомогу здобувачам наукового ступеня. Львів: СПОЛОМ, 2014. 76 с.
16. Макаренко Л. Л. Освітній маркетинг в системі професійної освіти. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова: збірник наукових праць*. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Вип. 59 / Міністерство освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова; [ред. колегія: В. П. Андрущенко [та ін.]. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2017. С. 92-98.
17. Теоретико-методичні аспекти формування підприємницької компетентності майбутніх фахівців сфери обслуговування: навчально-методичний посібник / В. І. Майковська; наук. ред. О. М. Семеног. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. 226 с.

References:

1. Guraliuk A. G. Informatsiinyi menedzhment ta yoho mistse u pidhotovtsi kerivnyka navchalnoho zakladu v systemi pisliadyplomnoi pedahohichnoi osvity. *Teoriia ta metodyka upravlinnia osvitoiu: elektronne naukove fakhove vydannia*. Vypusk 6 (2011). URL: http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/metod_upr_osvit/v_6/8.pdf.
2. Modeliuvannia kompetentnisnoi profesiinoi osvity v konteksti yevro-intehratsii: monohrafiia / kol. avt; za zah. red. prof. N. P. Volkovoi. Dnipro: Universytet imeni Alfreda Nobelia, 2021. 356 s. URL:
3. Slovnyk-dovidnyk z profesiinoi pedahohiky / red.-uporiad. A. V. Semenova. Odesa: Palmira, 2006. 272 s.
4. Velykyi tlumachnyi slovnyk ukrainskoi movy / uporiad. T. V. Kovalova. Kharkiv: Folio, 2005. 767 s.
5. Khrykov Ye. M. Pedahohichni umovy v strukturi naukovooho znannia. *Shliakh osvity*. 2011. № 2. S. 11-15.
6. Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy / uklad. i holov. red. V. T. Busel]. K.: VTF Perun, 2003. 1440 s.
7. Hrytsak N. R. Poniattia “pedahohichni umovy” v suchasnykh pedahohichnykh studiiakh / m. Uzhhorod, 15-16 liutoho 2019 r. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/conf/ped/34feb2019/4.pdf>.
8. Hladush V. A., Lysenko H. I. Pedahohika vyshchoi shkoly: teoriia, praktyka, istoriia. Navch. posib. 2014. 416 s. URL: <http://distance.dnu.dp.ua/ukr/nmmateriali/documents/pedagogikavsh.pdf>
9. Shmonina T. A., Hlukhov I. H. Suchasni pidkhody do rozuminnia poniattia “pedahohichni umovy”. *Zbirnyk naukovykh prats. Pedahohichni nauky*. Vyp. 59. Kherson: KhDU. 2011. S. 65-68. URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/377/1/3852-11305-1-SM.pdf>
10. Sorokotiaha I. Orhanizatsiino-pedahohichni umovy formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnykh menedzheriv u haluzi morskoho ta richkovoho transportu. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii*, 2021, No 3(107).

11. Potapchuk O. Orhanizatsiino-pedahohichni umovy formuvannia hotovnosti maibutnikh inzheneriv-pedahohiv do profesiinoi diialnosti z vykorystanniam informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii. Seriiia "Pedahohika, sotsialna robota". *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*. Seriiia : Pedahohika. Sotsialna robota. 2015. Vyp. 37. S. 141-143. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuped_2015_37_46
12. Demydova H. A. Orhanizatsiino-pedahohichni umovy formuvannia liderskoho potentsialu menedzhera sotsialno-trudovoi sfery v refleksyvnoi seredovyshechi dodatkovoi profesiinoi osvity. Pedahohichni ta psykholohichni nauky: aktualni pyttannia : materialy Mizhnarodnoi zaochnoi naukovy-praktychnoi konferentsii. Ch. I. (31 zhovtnia 2012 roku). 2012. 200 s.
13. Iezhova O. Sutnist orhanizatsiino-pedahohichnykh umov pedahohichnoho protsesu. Psykholoho-pedahohichni nauky. 2014. № 3. URL: <https://core.ac.uk/downloadpdf32308608.pdf>
14. Chyzhevskiy B. H. Orhanizatsiino-pedahohichni umovy stanovlennia litseiv v Ukraini : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.01 ; Instytut pedahohiky APN Ukrainy, 1996. 249 s.
15. Lytvyn A. V. Metodolohichni zasady poniattia "pedahohichni umovy" : na dopomohu zdobuvacham naukovoho stupenia. Lviv : SPOLOM, 2014. 76 s.
16. Makarenko L. L. Osvitnii marketynh v systemi profesiinoi osvity *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova* : zbirnyk naukovykh prats. Seriiia 5. Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy. Vyp. 59 / Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy, Natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni M. P. Drahomanova ; [red. kolehiia : V. P. Andrushchenko [ta in.]. Kyiv : Vyd-vo NPU im. M. P. Drahomanova, 2017. S. 92-98.
17. Teoretyko-metodychni aspekty formuvannia pidpriansytskoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv sfery obsluhovuvannia : navchalno-metodychnyi posibnyk / V. I. Maikovska ; nauk. red. O. M. Semenoh. Sumy : Vyd-vo SumDPU imeni A. S. Makarenka, 2019. 226 s.

ZHYTOMYRSKA T., SLABKO V. Pedagogical conditions of formation of technological culture of future managers of the marine industry.

The article considers the pedagogical conditions for the formation of technical culture of students: ensuring the formation of motivation of future managers of the maritime industry to carry out future professional activities based on the use of modern technical means and technologies for their use; activation of students in the acquisition of knowledge, skills and development of personal qualities important for the professional activities of managers of the maritime industry through the use of interactive learning technologies and modern learning tools; the use of innovative technologies in the process of forming the technical competence of future specialists, corresponding to modern opportunities for scientific and technical progress; creating a professionally-oriented information and educational environment and modern educational and methodological support; formation of reflective thinking.

In the experimental work the method of formation of technical culture of students was implemented, criteria for assessing the level of formation of technical culture of future managers of the maritime industry were highlighted. Diagnosis was carried out taking into account the following indicators, which are integral elements of technical culture: the formation of technical knowledge; design and graphic knowledge and skills; adherence to the culture of work; practical skills; product of activity. The results confirmed the effectiveness of the developed pedagogical conditions and methods of their implementation.

In writing this article, various methods of scientific research were used: search and analysis, study and processing of scientific information in psychological and pedagogical theory and practice on this topic, collection of statistical data, analysis of statistical data. The main expected consequence of the publication of this article is the possibility of introducing the presented pedagogical conditions in the educational process of higher education institutions, for the most effective formation of technical culture of students, influencing the cultural, intellectual development of the individual.

Key words: *pedagogical conditions of formation of technical culture; formation of technical culture; creative activity; creative project; computer design; educational process; technical knowledge.*